

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VI

Nr. 8

22

FEBRUARIE

1925

În acest număr: Patriarhia românească de „Țara Noastră”; În vie, poezie de D. Ciurezu; În preajma unui congres de Alexandru Hodoș; Cultul personalității de Vintilă Russu Șirianu; Spiridon, gornistul... de Al. Lascarov-Moldovanu; Imn Patriei de Ion Gorun; Administrația județeană de P. Nemoianu; Aspecte maghiare îngrijitoare de M. B. Rucăreanu; Gazeta Rimată: Adeziuni de Al. O. T.; Insemnări: Noi suntem de vină; Regionalismul constructiv; Tandrețe; O decapitare în perspectivă; Roș, galben și albastru; Specialiștii noștri; Radiotelefonie; etc., etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODA NO. 16

Un exemplar 10 Lei

623

© BCUCIuj

Țara Noastră

Patriarhia românească

Ridicarea mitropolitului primat al României la rangul de patriarh se face în condițiuni de normalitate. Dintre toate bisericile ortodoxe, singură cea românească a mai rămas cu un cuprins mare și cu largi posibilități de dezvoltare. Patriarhia dela Moscova s'a prăbușit sub loviturile bolșevicilor necredincioși. Cea, din Constantinopol, vechea moștenire strălucită a Bizanțului, gonită de turci, pribegeste. A Ierusalimului, istovită de împrejurări neprielnice, tânjește. Iar cea din Belgrad, prea mică, nu poate să facă față trebuințelor mari ale ortodoxiei. Dar, chiar dacă nu ar fi fost această decadență a celorlalte biserici răsăritene, și totuși patriarhia românească se impunea în mod firesc. Trecutul ortodoxiei noastre e atât de bogat și raza lui istorică atât de luminoasă, încât demnitatea de patriarh se cuvenea șefului bisericii românești. Noi am fost demult, și era nevoie să ne afirmăm și astăzi ca o mare putere ortodoxă. E dureros că ceilalți urmași ai lui Ion Gură de Aur s'au eclipsat. E însă o mândrie pentru români, că precum pe vremuri, așa și acum, aci la noi se mută centrul de greutate al unei credinți care nu moare.

Firește, că această normală exteriorizare a forței ortodoxe ce cuprinde România ar fi fost mai bine să se producă după ce s'ar fi purificat complet biserica și după ce am fi regulat raporturile noastre cu catolicismul. Eram atunci în situația să vedem clar, și în toată întinderea ei, problema noastră bisericească. Coroana de patriarh am fi știut limpede pe ce temelii o așezăm. Ea ar fi rezultat dintr'o organizare bine precizată și definitiv lămurită.

Dar, oricum, așa cum s'a făcut, înființarea patriarhiei românești este o faptă de politică bisericească cu îndepărtate repercursiuni în viitorul neamului. Așezământul nostru religios câștigă prin ea o suprafață vrednică de tot ceea ce a însemnat și înseamnă credința strămo-

șească a latinilor din Carpați. Iar din punctul de vedere al dezvoltării noastre bisericești ea constituie o obligațiune pe care o ia asupra sa și statul nostru și biserica însăși.

Statul românesc, din punctul de vedere al credinței, are același caracter de soliditate, ca și din punctul de vedere etnic. Suntem români, precum suntem ortodocși. Și din această axiomă fundamentală a existenței noastre naționale trebuie să tragem o seamă de concluziuni în favoarea bisericii. Ea este temeliea cea mai puternică a unității românești. Trebuie, deci, privită ca atare și tratată în consecință. Și întrucât am avea nevoie de un termen de comparație nu avem decât să ne uităm în vecini. Ce-i frământă pe jugo-slavi mai mult, dacă nu cele trei tradiții religioase pe cari le au? Musulmani, catolici și ortodocși, ei nu se diferențiază alfel prea mult în construcția lor sufletească. Spaho, Rădici, și cu Pasici, nu se sfășie între ei, în definitiv, pentru altceva, decât pentru motivul foarte simplu și hotărâtor, că altă biserică le-a fost mamă gândirilor.

Să învățăm prin urmare dela alții, să ne dăm seama de realitate și să zidim pe ortodoxie cu toată nădejdea pe care ne-o dă viitorul. Să-i dăm acestei ortodoxii nu numai splendoarea exterioară ci și viață internă puternică. Am ridicat pe mitropolitul nostru primat la rangul de patriarh? E bine. Dar patriarhie, fără o largă autonomie bisericească și fără o solidă constituție bisericească nu se poate, căci ar fi o ficțiune. Patriarhia semnifică cea mai înaltă expresiune a puterii bisericești. Patriarhul e un principe în toată accepțiunea cuvântului. El e un suveran cu atribuții papale, dacă vrei. Or, vă închipuiți o viață bisericească în condițiunile *actuale* ale patriarhului nostru? E imposibilă.

Biserica românească modernă a fost robită statului, atât materialicește, cât și moralicește. Ea trebuie redată sufletului românesc în largă libertate stăpânitoare. De sigur că tradiția noastră ortodoxă implică o strânsă conlucrare între stat și biserică. Această conlucrare s'a petrecut însă totdeauna pe un teren de paralelism binefăcător, care nu a stricat nimic bisericii și a ajutat statul în mare măsură.

Pe urma patriarhiei se impune, deci, în mod logic și autonomia bisericii ortodoxe. Și nu ne îndoim că ea va veni.

Dar atâtă nu e de ajuns. Obligațiunea statului de a ajuta biserica se înfrățește cu obligațiunea bisericii de a se respecta pe sine însăși, dând toate pūterile spirituale trebuincioase neamului. Nu e timpul și nu e locul aici să se facă o critică severă activității bisericii ortodoxe. Această revistă a urmărit totdeauna cu ochi vii manifestațiunile bisericești și a constatat în mai multe rânduri mai ales lipsa de inițiativă a capilor bisericești și cu deosebire îmbărsirea pur rituală a unui organism, care ar trebui să fie cât mai activ și cât mai aplecat asupra necesităților de ordin moral ale vremii. Alte ori am fost nevoiți să accentuăm penibila a-culturalitate a unor cercuri rămase înapoi nu față de alte biserici, ci chiar față de trecutul glorios al ortodoxiei românești. Ortodoxia noastră suportă, firește aceste critici, fiindcă este atât de înrădăcinată în noi, încât să o putem critica și este atât de

puternică, încât să treacă biruitoare prin orice încercări. O prea îndelungată adormire ar aduce însă imense pagube și incalculabile urmări. De aceea, înființarea patriarhiei să servească de îndemn prelaților noștri și tuturor slujitorilor altarului, trezindu-i la chemarea lor cea adevărată.

De sigur că Sfinția Sa patriarhul Miron înțelege bine toate gândurile noastre coborâte sumar pe hârtie cu această ocazie. El pornește dintr'un mediu ortodox unde s'a dus o luptă aprigă pentru existența credinței strămoșești. Dus acolo la București prin meritele Sfinției Sale și prin triumful integral al ortodoxiei românești Sfinția Sa, ajungând la cea mai înaltă treaptă a ierarhiei bisericești, va căuta să-și împlinească întreg programul pe care știm că îl are, căci e și al nostru. Iată de ce, salutând înființarea patriarhiei românești, îl salutăm cu căldură și pe cel dintâi patriarh al nostru, căruia îi urăm toată energia și toată dragostea de muncă, în noua Sa calitate de stăpân deplin al sufletului românesc.

„TARA NOASTRĂ“.

In vie

Stă Fira trântită sub vâsla de coarnă
Și stoarce pe gură un strugure nou,
Pe drum se deșiră un muget de bou
Și Toamna se joacă cu ciucuri de boarnă.

Și buzele Firii încinse de vin
Par una cu lia cusută'n arnici.
Pe glesne-i aleargă un șir de furnici
Iar ochi-i se'ngroapă în fulgi de senin.

Și trupul ei proaspăt lipit de pământ
Cu vâlnicul roșu căzut de pe șold
În pârporul toamnei îți pare un rod
Adus în podgorii de-o pală de vânt.

Lumina în faguri îi pică pe piept
Și ierburi uscate strâng coapsele-i tari
În sâni se'ntărâtă un cuib de țânțari
Și-un vrej par'că-i sue prin umărul drept.

O rază plăpândă i-adună pe ochi
Un fir de paianjen, o glumă și-un vis,
Și Fira se'ntinde cu sufletu-aprins
Spre Toamna
Ce-i svârle o foaie cu brumă pe ochi.

D. GIUREZU

In preajma unui congres

Partidul național se găsește în fața unei răspântii. Are de ales un drum, de unde nu va mai fi reîntoarcere. În congresul dela 1 Martie, va trebui să-și fixeze în chip definitiv poziția sa față de curentele politice din restul țării. E o împrejurare decisivă, care va determina, odată pentru totdeauna, rostul activ al unei rătăcitoare grupări provinciale. O lungă epocă de îndoială, de ezitare și de neîncredere, pe care atât de aproape am urmărit-o în paginile acestei publicații, se va încheia, înfățișat, printr'o hotărâre bărbătească.

Până astăzi, partidul național a figurat ca un permanent și capricios semn de întrebare pe arena vieții noastre publice, cu dese și cuprinzătoare oscilări, ca o pendulă în perpetuă mișcare, a cărei oprire sigură nu se poate profeti prin calcul. În anul 1920, după retragerea guvernului Vaida, vârful pendulei se apropiase în mod evident de extrema stângă, arătând o tendință de fixare în lagărul partidului țărănesc. În 1922, se credea însă într'o înțelegere cu d. Ion I. C. Brătianu. S'au purtat atunci tratative, pe cari acum nu le mai tăgăduiește nimeni; deci, preferințele trecuseră spre extrema dreaptă. În fine, pe la mijlocul anului 1924, adică astă-vară, dorința de contopire s'a deplasat din nou spre d. Ion Mihalache. Dar nici de data aceasta nu s'a putut hotărî. Mișcarea de oscilare a continuat, descriind în spațiu aceeaș curbă largă, și inspirând spectatorilor acestui joc de echilibristică politică, un sentiment dezagreabil de nesiguranță. Fuziunea partidului național cu sfărâmăturile vechilor cadre conservatoare n'a rezolvat problema stabilității sale, de vreme ce partizanii defunctului Tache Ionescu, oameni ai regimului de ieri, rămași fără nicio legătură cu păturile țărănești, n'aveau cum să reprezinte o forță reală a votului universal.

Se pretinde însă, acum, că d. Iuliu Maniu s'a hotărât. Fuziunea cu partidul naționalist, care-și spune și al poporului, dar care nu este de cât al dlor N. Iorga și C. Argetoianu, fuziunea aceasta să fi în momentul acesta o indiscutabilă realitate, căreia-i lipsește numai binecuvântarea congreselor celor două partide unite. Cu alte cuvinte,

o simplă formalitate de ritual, pe care, respectuoși, aderenții mai mărunți nu vor refuza-o. Gazetele dlor N. Iorga și C. Argetoianu au avut grije să împrăștie știrea în cele patru vânturi, și, dacă în presa pe care o conduce sau o inspiră d. Iuliu Maniu însuflețirea nu se ridică la același diapazon, pricina nu poate fi alta, cum am mai spus-o, decât deosebirea de temperament dintre cele două părți contractante. Ardelenii, se știe, sunt mai puțini expansivi...

În ceea ce privește ratificarea fuziunii de către partidul naționalist, zis și al poporului, nu mai încap, desigur, nicio îndoială. De la început, d. C. Argetoianu, împuternicit pe dea'ntregul de d. N. Iorga, a iscălit în alb toate condițiile viitoare ale dlui Iuliu Maniu. A renunțat la firma partidului său, — fostul ministru de Interne nu ține la asemenea fleacuri, — a primit cele zece puncte redactate de d. C. Stere, a sacrificat fără durere șefia dlui N. Iorga și s'a declarat gata să mai facă și alte concesii, dacă i se vor cere. Trebuie să recunoaștem, că d. C. Argetoianu nici nu prea avea de ales. Combinația cu d. Iuliu Maniu, — ca să întrebuițăm pr priul dumisale limbaj, — e unicul colac de salvare pe care mai pot pluti câțeva vreme sorții de isbândă ai nenorocoasei sale aventuri.

Dar partidul național? Ei, aci problema nu mai e atât de simplă. Experiența ne-a dovedit, că un congres al partidului național seamănă adesea cu o cutie de surprize. Până nu deschizi capacul, nu știi ce iese dinăuntru... Cine și-ar fi închipuit, astă vară, că partidul național-țărănesc, la a cărui naștere se înfățișase atât de pricepute moașe, și la al cărui botez se ciocnise atât de vesele pahare, va rămânea într'o bună zi un simplu proiect de făt, pe mormântul căruia abia dacă d. Vasile Goldiș mai varsă din când în când câte-o lacrimă, — în principiu. Nici de data aceasta, prin urmare, lucrurile nu vor merge, poate, tocmai-tocmai pe roate. Înaintea partidului național nu se deschide numai o cale, ci stau bifurcate două. Partidul național are de ales, între aceste două ieșiri. El are datoria să chibzuiască bine, mai 'nainte de a-și arde toate punțile de retragere spre alte alianțe posibile. Se vor cântări, oare, cu toată obiectivitatea de judecată necesară, avantajele și dezavantajele fiecărei soluții? În orice caz, zarurile sunt aruncate, partizanii dlui Iuliu Maniu au să rostească sentința asupra propriului lor destin.

Deoparte, se va ridica silueta singuratică a dlui C. Argetoianu, unicul obstacol moral pentru o înțelegere cu partidul poporului. De altă parte va fi partidul poporului însuș, cu toată forța populară pe care o reprezintă. Congresul partidului național va arunca în cumpăna aprecierii sale geutatea specifică a celor două tovarășii în perspectivă, și va decide. Bineînțeles, dacă orice năzuință de a vedea lucrurile cu proprii săi ochi nu va fi anihilată dinainte cu concursul disciplinei surdo-mute, în care caz expozeul dlui Iuliu Maniu va ține loc de orice raționament, și aranjamentul frunțașilor va fi sancționat fără murmur, fără discuție, și, se înțelege, fără convingere. S'ar putea, însă, să se întâmple și altfel; să răsară de undeva, dintr'un colț, întrebarea răscolitoare de nedumerire: „care este aportul politic al dlui C. Ar-

gețoiu, și pentru care motiv ar fi de preferat acesta, unei înțelegeri cu d. general Averescu?”

Aportul politic al dlui C. Argetoiu? Asupra acestui capitol nu mai există nicio îndoială. Nu ne ducem să frunzărim paginile îngălbenite ale ziarului *Patria*, nici colecția „Monitorului Oficial” cu debaterile parlamentare, pentru a colecta de-acolo părerea de altădată a partidului național asupra ingratului fost protector al dlui Aron Schuller. Ar fi un succes prea ieftin. Să lăsăm, prin urmare, trecutul, asupra căruia se poate așterne oricând un val de uitare, și să ne ocupăm numai de prezent. La lumina necesităților actuale, în neconținută fierbere, să cercetăm ce reprezintă dl. C. Argetoiu? Este el un fanatic răscolitor al pasiunilor obștești? Un mare și recunoscut prieten al țărânilor? Un apostol al unei idei? Un profet al zilei de mâine? Un tribun, sau cel puțin un elector? Nimic din toate aceste...

Nici măcar așa numita dumisală dizidență din partidul poporului n'a însemnat nimic, de vreme ce, lăsând la o parte legăturile sale absente cu lumea satelor, sciziunea n'a fost urmată nici de a zecea parte din membrii comitetelor executive județene ale partidului pe care atât de elegant l-a părăsit. În schimb, dl. C. Argetoiu reprezintă altceva. O nepricezabilă capacitate de intrigă, un dispreț categoric pentru cuvântul dat, și pe de-asupra, peste patruzeci de consilii de administrație, începând cu banca „Marmdoroch-B'ank” și sfârșind cu fabrica de ghete „Turul” dela Timișoara... Un adevărat record pe acest teren atât de exploatat la noi!

Cealaltă cale duce spre d. general Averescu, spre partidul poporului, adică spre o legătură vie și imediată cu milioanele de plugari din întreaga țară, cari, în ciuda vremii, au rămas credincioși simțămintelor lor de-acum șase ani. Partidul poporului ar înfățișa, astfel, după atâtea rătăcirii infructuoase, un punct de sprinț real, un reazim solid, un câștig neprețuit de forță populară, în fața căruia, într'adevăr, nu s'ar mai putea așeza niciun zăgaz. Evident, d. Iuliu Maniu ar avea destule motive să nu dorească unirea cu un organism politic atât de important, pe care n'ar reuși niciodată să-l copleșască prin numărul partizanilor dumisale. Fuziunea cu fragmentele de partide, cu grupulețele în căutarea unui plasament, cu dizidențele disponibile, e mai liniștitoare pentru un șef care-și teme situația sa personală. Dar, e tot atât de adevărat, că partidul național, orice altă fuziune s'ar pricepe să pună la cale pentru a satisface în aparență principiul biruitor al unității naționale, va rămânea în vechiul Regat mereu izolat de țărânilor. Căutându-și exclusiv un contact de suprafață cu o mărunță clientelă politică, rămasă în anacronică a sistemului electoral cenșitar, ferindu-se de o contopire sinceră cu organizațiile politice cari au rădăcini profunde în straturile populare, partidul național va rămânea și pe mai departe tot o grupare provincială, încercuită în arcul muntos al vechilor hotare dărămate, fără o ieșire la marea cuprinzătoare a românismului integral.

D. Iuliu Maniu n'are pentru ce să-și mai încerce propriile-i îte meșteșugite, nu mai e vreme de pertractare, valul fierbinte al vicțiilor

I-a dus înaintea unei inexorabile manifestări de voință, va fi constrâns să se pronunțe. Reticențele sunt de prisos, temporizarea nu e cu putință. Dacă alegerea sa va cădea asupra dlui C Argetoianu, partidul național își va aplica singur pecetea unei definitive înstrăinări de democrația românească, având să mediteze mai târziu, dar nu peste mult timp, asupra tuturor neplăcerilor pumnului, când pumnul nu e susținut nici măcar de prestigiul unei autorități. Oricum, problema internă se va simplifica simțitor între granițele României întregite, și, numărul partidelor împuținându-se, pașnicul nostru cetățean, spectator al atâtor frământări care-i sunt străine, se va dumiri mai ușor cu cine are de-a face.

De-o fi una, de-o fi alta, noi mergem mai departe, regretând din suflet soarta tristă a atâtor ardeleni de ispravă din partidul național, luați în antrepriză, — pe un preț atât de ridicol! — de cel mai proaspăt impresar pe care și l-a câștigat barba apostolică a dlui Nicolae Iorga, mare istoric, mediocru dramaturg și politician amator. Desamăgirea acestor oameni cumsecade nu va întârzia mult; ea nu va mai folosi însă la nimic...

ALEXANDRU HODOȘ

Cultul personalității

Eroii: Istoria Universală e alcătuită exclusiv din biografiile lor reunite.

(Th. Carlyle).

Tineri, vom încerca să punem bătrânește o întrebare care ne doare.

Atunci, în cugetele noastre sdruncinate de vrășmășia războiului, unirea cu Ardealul trezea aci pe pământul Regatului vechi, două nădejdi mari.

Doriam Ardealul cu aspră îndărătnicie, întâi fiindcă avea să lărgească marginile țarinilor noastre înghesuite, să ne mărească plămâni, să ne înmulțească brațele, înfățișat pentru acea magică formulă: integritatea noastră teritorială.

Dar, parcă, cu mai multă iubire legănam în sufletele noastre oboseite nădejdea cea de a doua, mai puțin concretă dar mai înaripată. Era credința, pe care unii o șopteam sfios, alții o afirmam apăsător, că Ardealul venind cu brațele deschise și cu brațe deschise primit aci, va preschimba din adâncuri oamenii, sufletele, viața publică, înfățișat indicele existenței noastre etnice.

Socoteam noi, cu rumenă naivitate, că Ardealul, oglindit prin singurul lucru care poate oglindi un popor sau un ținut, *personalitățile, eroii* lui, va infuza cu presiune proaspătă viață nouă în trupul cobșit al țării, va aduce balsamul minunat menit să cicatrizeze răni de lovituri și mai cu seamă răsăturile unei boli bine cunoscute care măcina cu precocitate evoluția istoriei noastre politice.

Întâia nădejde este de mult, un fapt. Carpații maghiari au îngenuchiat până la pământ, și talpa podișului român a trecut peste ei, ca peste un covor așternut cu umilință. Predealul și Căinenii au rămas niște simple stații în care trenul răsuflă doar cinci minute, și se adapă cu o vadră de apă.

De atunci, Oltul și-a priment de șase ori apele cărunte, de atunci monarhi și-au pierdut coroana și apusul Europei a luat în bună parte înfățișări neașteptate, dar nădejdea noastră cea de a doua așteaptă. Așteaptă ca un călător stingher într'o gară pustie, cu șinele ruginite.

Am legănat atâta această nădejde, încât ne-a înclieat brațele. S'așa, rămași cu ele încrucișate pe piept, privim timpul scurs cu o ceață tulbure și rece și ne întrebăm: de ce?

Dece, dacă Ardealul, cu patrimoniul sufletului și cugetului lui înfățișat prin eroii, prin personalitățile lui, s'a revărsat ca un altoi în vinele acestei țări, în loc să țâșnească lăstari verzi în lumina împri-măvărării noastre, coșcovirile s'au mărț mai mult, frunzele închircite nici nu se desfac?

Căci, pentru cine am mai pleda?

În durerosul răstimp trecut dela unire până azi avut-am oare o singură clipă de mai bine? La vechile „sisteme“ nu s'au adăugat altele de aceeași calitate, doar cu mai puțină sintaxă în expunerea lor? În piața vieții noastre publice nu se vinde oare aceeași ceapă degerată? (În mai mare cantitate doar). „Sforilor“ politice de până acum, li s'au adăugat doar câteva sforicele de avocatură provincială. Și atât.

Și n'am arătat, oare, nădejdea noastră dintru început? Mai cu seamă privirile tineretului, nu s'au îndreptat oare spre eroii, spre personalitățile, care incarnau pentru noi Ardealul? Nu ne-am deschis sufletele spre *cultul* acestor personalități?

Nu le-am dat toate puțințele, toate mijloacele să ne fecundeze sufletele, căci această *fecundare a sufletelor* este rostul unei personalități? Nu ne-am oferit oare docili, spre a fi cuceriiți?

N'am fost cuceriiți.

Relele s'au înrăit.

La cele vechi noul vechituri?

Dece?

Un singur răspuns: teritoriul s'a întregit dar *Ardealul n'a venit*.

Au venit acea cari și-au asumat, cu concepții de perceptori suburbani, monopolul de a-l reprezenta, dar Ardealul, cu toate atributele lui sufletești cu soliditatea și generozitatea cugetului său, a stat pe loc.

Drumările lui însorite, bătătorite bine sub tăvălugul câtorva veacuri de luptă îndârjită, au stat. În schimb a venit d. Iuliu Maniu în *wagon-lit*.

Domnia-sa era titularul aceluși monopol de reprezentanță.

L'am crezut pe cuvânt, convinși orbi și *a-prior* de apostoleasca sa abnegare, de onestitatea sufletului său politic, de rotunjimea și plinătatea unui cuget care va altoi viața noastră publică, de mentalitatea dreaptă ca traectoria unui glonț la distanță mică, care avea să desdoaie toate curbele elastice, să spargă toate unghiurile liniilor frânte.

Dar în timp ce Oltul și-a priment de șase ori apele, reprezentantul Ardealului a păstrat același cămașe.

O cămașe din sânul căreia, cu calm de prestidigitator de bălcu, a scos rând pe rând, panglice prelungi de *expozeuri*, pe care le-a

înghîtit în fața privirilor noastre uimite; comunicate lătăreț cu gust de sifon stătut și un șir lung de *pertractări* în formă de mici vapoare pe care le-a răsucit cu o cheiță și le-a dat drumul să alerge pe uscat, în fața ochilor noștri amuzați. Mai în urmă tristețea noastră a mai avut prilejul să zâmbească penibil în fața aceluia dulce apel romantic, care întrunea o abilitate de portărel și un machiavelism de seminarist.

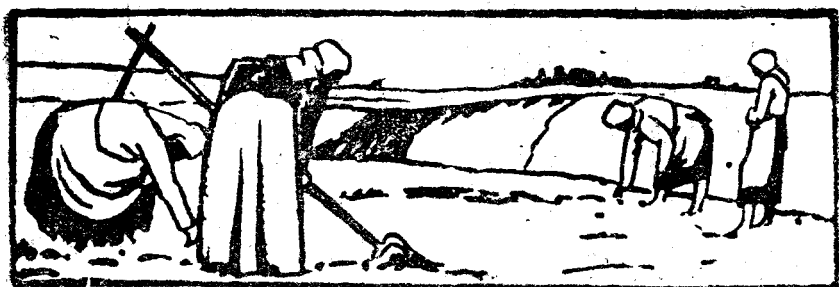
Astfel idolul nostru a căzut singur de pe soclu fiindcă echilibrul era riscat pentru forțe sale.

Ș'acum, răspunsul nostru se încheie cu o întrebare: când vom ști să vedem Ardealul adevărat?

Când vom recunoaște, printre cartoanele pictate, *eroii adevărați*?

Căci, dacă precum spune Carlyle: *biografiile reunite ale eroilor alcătuiesc istoria*, ne e oarecum greu să credem că istoria Ardealului se va alcătui din biografiile reunite a părintelui Man și a domnului Zosim Chirtop.

VINTILĂ RUSSU ȘIRIANU

Spiridon, — gornistul...

Se'nțelege că Spiridon, zis și Spiridache, era țigan și-așa fiind, era și gornist. Încă de pe vremea pregătirii noastre războinice, fu dat ca el să fie unul din cei patru gorniști ai companiei mele. Spiridache era 'nalt, uscat, cu fața arămie dar deschisă, cu părul corb și cu mustața de catran. . . . Dar ceea ce avea el mai deosebit erau ochii și privirea. Avea niște ochi și o privire, cu care o femeie ar fi robit o mie de bărbați; ochi negri, adânci, fugători, blânzi și în-lăcrimați. . . .

În serile de concentrare, după ce se isprăvea tot sbuciumul manevrelor și al inspecțiilor, și când peste tabără se lăsa pacea ca o pulbere nevăzută, îi spuneam lui Spiridache:

— „Spiridoane, cântă „stângerea“ . . . Și gornistul, pricepându-mi gândul, suna o „stângere“ prelungă și nu știu de ce, tristă. . . . Tremurul goarnei se prefira peste întunerecul taberei încă forfotitoare, în preajma somnului. Pe urmă, glasul de alamă se pierdea în râpele din vale, undeva. . . .

Când și când, Spiridache, mă întreba în taină despre război, cerându-mi părerea asupra îndoelii lui „dacă nu cumva s'au împăcat împărații“? Și când îi spuneam că mai repede scăpăm de moarte, decât de război, gornistul rămânea pe gânduri, ținând goarna răzimată ușor de sold, și privind cu ochi umezi zările. Iși lua apoi îndemnul — și cu glumele lui, înveselea compania. În ceasuri de repaos, scoatea din buzunar o pereche de cărți vechi și nu suruase și cu soldații ciotcă în jurul lui, dădea 'n cărți, ghicind viitorul. . . .

— „Ei, Spiridache, ce zic cărțile?“ . . .

Ei, serios, lua o carte, o „menă“, tăia cu ea mănunchiul de cărți și unde cădea, acolo era viitorul.

Zicea:

— „Se arată bine, — așa să mor . . .“

— „Bine de ăsta, fie la dușmani!“

Și'n chipul acesta, el ne-a prezis o mulțime de „viitoruri“: că o să mergem lesne, că o să fie ca la 1913 în Bulgaria, că „Hardealul“ va fi al nostru, — că, într'o vorbă, tot „idialul“ are să fie atins. . . . Soldații râdeau, dar și credeau pe jumătate, căci după ce gornistul isprăvea ghicirea zărilor viitoare, auzai pe camarazi vorbind între sine:

— „Mă, ce zici? O fi drept ce zice țiganul? . . .“, iar altul răspunzându-i:

— „Mai știi?! . . . Ceva-ceva tot o fi cunoscând el. . . .“

* * *

Dar peste toate, — și peste „stângerea“ tristă și peste desgolierea viitorului, și peste sările cu lună, pline de-o neînțeleasă melancolie, — peste toate, veni, ca un cutremur străfund, războiul. . . . O volbură de friguri, fură cele câteva zile până ce pornirăm spre graniță. Nu mai era vreme nici să cugeți. Viața întreagă se topise într'o viforoasă mișcare. Toată lumea se isbea de colo-colo, cu treabă sau fără treabă, răcniind și înjurând. . . . Platoul cazarmilor era cazanul iadului. . . . Și ușurarea nu veni, decât când trenul se urui din gara garnizoanei noastre. . . . În aspra îndurerare a despărțirii de cei care rămâneau, auzii, undeva, spre coada trenului, glasul prelung al goarnei lui Spiridache: suna „plecarea“. . . . Mă gândeam: „oare, cine l'a petrecut la gară pe gornist? . . .“

Și marșul nostru în Ardeal începu, așa de neînțeles și de chinuit pentru toată lumea. Cuvenitul bun simț al omului obișnuit, se ridica și întreba neliniștit:

— „Cum mergeți și unde mergeți așa?! . . .“

La popasuri, pe marginea șanțului, gornistul scotea cărțile prevestitoare și întreba viitorul. Dacă se întâmpla de cădea rău, măsluitorul pretindea că a dat greșit și o lua de la început. . . . Mai greu era dacă și a doua oară eșea tot rău.

— „Nu se ține nici asta, că m'am gândit eu prost. . . .“

Și dacă și a treia oară, piaza-rea se ținea de gornist, — el strângea cărțile cu ciudă și punându-le în raniță, înjura:

— „Să le ia dracu, ele zic rău și noi vedem că-i bine. . . .“

Și fiindcă în marșurile lungi, nu era îngăduit să sune din goarnă, — Spiridache spre trecere de vreme, îndesa basmaua în deschizătura goarnei și cânta, în de unul singur, tot felul de „compoziții“ de ale lui; — iar la popasuri, soldații strânși în jurul lui, infiripau o bucățică de sârbă sau de bătută, după cântarea lui ascunsă și abia auzită ca venind dintr'o adâncime.

La cotitura Oltului, pe când gata era să intrăm în vălmășagul războiului, pe neașteptate ne veni poruncă de retragere. Unde?... La Dunăre... Nu înțelegea nimeni nimic, — decât doar o temere nedeslușită că acolo e rău... Vedeam trupe mărșăluind grabnic spre gări de imbarcare, — chipuri îngrijorate de soldați și ofițeri, care, la întrebarea noastră încotro se duc, — ne răspundeau prin semne, arătându-ne spre miază-zi, încolo, spre Dunăre...

— „Ei, Spiridache, ce mai zic cărțile tale?...“ îl întreba vreun camarad.

Gornistul, cam trândav, scotea maldărul de cărți rufoase și cerca să supere viitorul... Se arăta bine. Atunci, el dădea deslușire:

— „Cum să nu *chice* bine, dacă avem cu noi pe domnu' ghe-
nerar *Haverescu*?!“

Se svonise în trupe, vestea cea bună: mergem la Dunăre, să înfăptuim un mare plan de învăluirea trupelor din Dobrogea... Ca o apă răcoritoare așa s'a lăjit vestea peste tot... Oștenii se luminau la față... Până să ajungem în gara de îmbarcare, Spiridache, la toate haltele, dădea în cărți. Cum se făcea, dar viitorul eșea posomorât.

— „Strânge-le, Spiridache, că nu știu-ce spun...“

Gornistul de data aceasta, rămânea pe gânduri...

* * *

Când trecurăm printr'un sat, ce *Hidveg* îi zicea, gornistul luă cu sine un câine de vânătoare ce se ținuse după trupă o bucată de vreme. Drept nume îi puse numele satului de unde-l luase, căruia însă, gornistul îi zicea: *Hi-bre!* Așa că, la răstimpuri, puteai auzi pe Spiridache, chemându-și animalul:

— „Nu te lăsa, *Hi-bre*... Hai cu taica, la răzbel...“ Câinele ridica spre gornist ochii umezi și ținând limba afară, dădea aprobator din coadă...

Și *Hi-bre* ne-a ținut tovărășie multă vreme: îmbarcarăm la Brașov într'o dimineață de Septembrie cu zăpadă pretimpurie, trecurăm iar pe acelaș drum pe care, cu puțin înainte intrasem în Ardeal, văzurăm într'o seară cețoasă din nou Capitala în care forfoteau svoane neliniștitoare și pe urmă ne așezarăm în apropierea Dunărei, întru înfăptuirea planului de risipire a Dobrogei... Și tot dealungul acesta, gornistul, nedeslipit de câinele său, ne a prorocit tot bine, — până într'o zi când aeroplanelor făcură moarte de om. Atunci Spiridache s'a fost arătat spăimântat și câteva zile n'a mai îndrăznit să tulbure viitorul. Soldații îl îboldeau:

— „Ei, Spiridache, ce zic cărțile?...“

Spiridache răspundea, șăguind:

— „Ca omu', au hostenit și ele... s'au supărat...“

Pe urmă, tunurile noastre buhăiră spre Bulgaria și oștenii noștri călcară pe pământul ei, spre a scăpa de strânsoare pe frații din Dobrogea... Scurtă bucurie, căci iar cărțile arătau bine, ceea ce era prevestire de rău... Iar ca într'un vârtej, peste puțin, porunca nevăzută ce ne venea dela căpeteniei, ne mână din nou, spre Carpați... Infricoșat de tot, Spiridache, nu mai voia să dea în cărți, — se ferea de ele, ca de Necuratul...

Și Gheena începu... Când și când, în clocotul de sub munți, se mai auzea goarna înfundată a lui Spiridache, — dar de *Hi-bre*, de

mult, nu se mai știa nimic... Pe urmă, ca într'o viș rniță spăimoasă, veniră zilele retragerii cu înghețul din suflute și din trupuri, — cu vâlmășagul necuprins și nepriceput al unor zile nemernice și dureroase... Parcă-l zăresc pe gornist, undeva, pe stradele pline de noroi ale unui orașel de provincie dinspre Moldova pe când priveam trist prin geamul unui spital, unde-mi frământam neputința durerilor... Da, el era: l'am cunoscut după privirea adâncă și neagră, care se sbătea în trupul stors desăvârșit de puteri... Mă gândeam: „mai are, oare, cărțile, — și mai ghicește el tainele viitorului?!...“ S'a șters apoi vederea mele ostenite, și s'a dus încolo, spre un liman dorit dar necunoscut..

* * *

Ca și copiii aceluiaș părinte, împrăștiați pe meleaguri neștiute, — așa și noi, — după puțină vreme, cu rănile sufletului încă ne-tămăduite, am început a ne strânge laolaltă cei care porniserăm odată la război. Într'un sat din biata Moldovă năpădită de fiarele flămânde ale Uralului, — ne-am regăsit frânturile trupului de odinioară...

Și iată-l pe Spiridache, — luptându-se, zâmbind, cu păduchii din satul moldovenean...

— „Ei, Spiridache, ce-ți fac cărțile?!... Mai ghicești ce-o să se întâmple?!..“

Cu ochii umezi, soldatul mă privi blajin:

— „Dau, cum să nu, dom'le căpitan...“

— „Și ese bine?!...“

— „Bine, cum să nu?!...“

Aflai, mai pe urmă, că acuma nu mai dădea în cărți privitor la treburile războinice, — ci la cele casnice... Ii venise, în retragere, pela urechi, unele șoapte neliniștitoare dinspre partea purtării nevăstei... De aceea gornistul era așa de trist!... Se găsi într'o zi, stând la un captor de „deparazitare“ și privind galeș spre șirurile de păduchi, veșnic călători...

— „Ce stai așa, Spiridache?!...“

Gornistul, pentru întâia dată, îmi răspunse limpede și scurt:

— „Cade răul...“

Și într'o zi noroioasă de sfârșit de Martie, într'o Duminică, pe când ședeam în chilioara singurătății mele, din curtea bisericii satului în care mureau oștenii noștri cu nemiluita de exantematic, auzii o goarnă de mort: ta-ta-tă..., ta-ta-tă..., ta-ta-rî-ta-tă..., ta-ta-ră..., și nu știu de ce, simții că asta este goarna de mort a lui Spiridache, căci tot în clipa aceea auzisem în minte glasul gornistului:

— „cade rău domnule căpitan...“

Eșii: — o căruță, — lădoiul exantematicilor, — oștenii — gro-pari, vre-o patru, — nici un preot, — și un gornist-camarad, mergând în frunte și cântând la răstimpuri, marșul funerar... Urcau spre cimitirul din curtea bisericii...

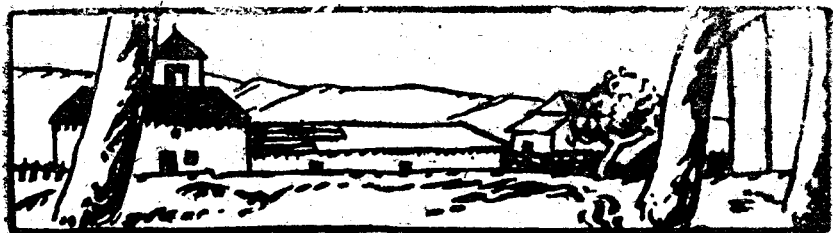
- „Cine-i, mortul?...“
- „Spiridon Spiridache...“
- „De ce n'are preot?...“
- „Sunt duși toți la Hârlău.“
- „Când a murit?“
- „Aseară...“

Tăcui, — și pornii după lădăușul din căruță, în care Spiridache îmbrăcat în „cămășă exantematicilor“ (cârpă scurtă până deasupra genunchilor), își lovea țeasta de marginile lemnului, hodărogind...

Acelaș clopot — care suna rar și monoton — ziua întreagă, vestind văzduhurilor că molima seceră necurmat și în plin viețile ostașilor noștri, — sună și la îngrepăciunea lui Spiridache...

Și fiindcă nu avea preot, — pe când îl coborau în groapa comună, — plecând capul în pământ, rostii în gând, pentru izbăvirea sufletului lui Spiridon Spiridache, „*Tatăl nostru, carele ești în ceruri...*“

AL. LASCAROV-MOLDOVANU

Imn Patriei

— 1917 —

I.

— Patrie, maică scumpă! Tu stai cu ochii rătăciți căutându-ți copiii... Căzut a din mână lor scutul și spada, — și iată pradă rămăseși corbilor. Căci corbii se strâng și croncănesc de-asupra splendoarei capului tău, — și capul tău îl cer ciocurile lor haine și lacome... Și nu este braț care să se ridice întru apărarea ta... Martiră mută stai în fața scrâșnirii biruitoare.

Lupii au dat năvală și au pustit vatra ta. Și rânjesc la tine, tu zână cu hlamida sfâșiată. Și iată-ți arată:

— Aceștia sunt copiii tăi? Ucisu-i-am pe dâșii. Cu fier și cu foc, cu foamete și boală, iată i-am prăvălit la pământ. Mormane zac împrejurul tău; și peste trupurile lor păși-vom și vom călca în picioare frunțile lor palide și piepturile lor reci, până la tine, rândro, care vei fi zestrea și prada noastră.

„Coboară de pe scaunul tău... Nu vezi că nimenea nu este care să te mai poată apăra? Aceștia toți sunt morți, — și morții nu mai învie! Iar Ea răspunde din buzele-i albe:

— Cei morți nu pot să mai învie — dar cei vii mai pot — să moară...

II.

— Patrie, maică scumpă! Tu nu mai ai drept la viață! Cumplit destin ți-a fost scris în cărțile sorții, copilă tu, răslățită a Romei străvechi! Germane seminiți, și turanice, mongole, — a lor este moștenirea pământului; — tu zaci la glie și murindă, grăbește să dispari, lăsându-le locul!

Tu n'ai avut viață în tine, au avut-o aceia. Tu n'ai avut farmecul minții deschise pentru frumusețile și încântarea lumii acesteia, — aceia au avut-o. Tu ai trecut oarbă și surdă pe căile ce lumea și armonia a deschis pașilor tuturor, — aceia au văzut totul și totul au auzit, — tu n'ai văzut și n'ai auzit nimica!

Aceia au dreptul să trăiască, și viața ta să o mistuie, ca să trăiască de două ori, prin viața lor semeață, și prin viața ta sfâșiată.

Tu, spre hrana lor te-ai născut, ca să vezi măruntaiele tale spintecate, aruncate lăcomiei lor...

Iar Ea îmi răspunse din buzele-i albe:

— Otravă poate să fie, ceea ce nu poate să fie hrană.

III.

— Patrie, maică scumpă, — un lucru am și dușmanul nu mi l-a putut lua. Bunuri mi-a luat și vloga vieții de toate zilele, — și un lucru nu mi-a putut lua. Și iată ți-l aduc ție prinos, și-l pun la picioarele tale.

Inima mea este aceasta, și iată atata mai am, și o pun la picioarele tale.

Și este scris într'ânsa: Nu se spală nedreptatea ce ți se face ție. Căci este o dreptate. Și dreptatea care este pentru unul, nu poate să fie nedreptate pentru altul. Iar nedreptatea pe care unul o face, nu poate dreptate să se cheme și să rămână pentru el însuși.

„Și toată suferința, este o sămânță a răsplății. Și ori câte vânturi, sămânța o împrăștie, dar n'o stârpsc. Și ea va prinde, și rod va trebui să dea. Și toate cele bune se răsplătesc, — și toate cele rele se răsbună.

Și vor înjunghia inima mea, și o vor ucide. Și ea va muri. Dar ceea ce e scris într'ânsa, va rămânea...

Iar Ea îmi răspunse din buzele-i albe:

— Răsbunătorii mei se vor naște de acolo...

București, 1917.

ION GORUN

Administrația județeană

Deși proiectul reformei administrative e clădit pe principiul centralizării în ceea ce privește funcționarea serviciilor județene, această împrejurare nu constituie o piedică pentru a i se face unele modificări menite să atenuieze exagerările sale, și asigurând autorității centrale concursul nelimitat al cetățenilor, fără de care nu se mai poate închipui progresul normal și firesc al țării.

Atenuarea trebuie să pornească dela prefectul județului, care, prin suprimarea atribuțiilor prefectului administrativ (în Transilvania subprefect), câștigă un spor de atribuțiuni, pe cât de multiple pe atât de importante. În mâna prefectului de mâine se va concentra tot ceea ce înseamnă putere și autoritate în cuprinsul unui județ. Dacă este adevărat, că pe urma acestei situații autoritatea centrală câștigă un organ după care *nolens-volens* va trebui să se orienteze întreaga circumscripție încredințată lui, nu este mai puțin adevărat, că această organizare cuprinde și unele inconveniente, pe cari deocamdată le putem bănuși, dar nu cântări.

Investirea prefectului de județ cu prea mari drepturi se va repercuta nefavorabil asupra inițiativei locale, care rămâne cel mai de seamă element într-o administrație modernă. Inițiativa locală ar trebui să constituie baza naturală pe care să se razime edificiul artificial al mecanismului nostru administrativ. Puterea prea mare concentrată într-o parte — chiar dacă nu este discreționară — nu se poate concorda cu mișcarea liberă și nestingherită pe care o reclamă cealaltă parte. În loc să se întrească, părțile se vor anihila. Ciocnirea va fi cu atât mai accentuată, cu cât, după proiect, prefectul va fi un om politic. Oricât ar fi el de agreat ca individ, faptul că în persoana lui se confundă șeful administrației cu membrul devotat al unui partid, va provoca din cea dintâi zi opoziția tuturor partidelor adverse. Prin urmare, deși va fi șeful administrativ al unui județ întreg, prefectul va trebui să se mulțumească numai cu concursul membrilor partidului propriu, singurii cărora le prinde bine confundarea administrației cu partidul lor politic. Calitatea de om politic a prefectului fatalmente se va repercuta asupra întregii administrații, cași asupra tuturor actelor sale.

În chipul acesta, administrația devine inseparabilă de politică, deși proiectul guvernului accentuează nu odată, că intenția este tocmai contrară. Dacă acest deziderat este sincer, atunci măcar prin unele corective să se facă deosebire între persoana propriu zisă a prefectului, omul politic, și între aceea a capului administrației, reprezentantul puterii statului.

Acest corectiv nu este greu de găsit. Reprezentarea puterii centrale și a intereselor superioare de stat nu cere, ca prefectul să aibă dreptul să exproprieze, neapărat, munca și contribuția tuturor. Proiectul prevede alegerea unui consiliu județean, o seamă de comisiuni, delegație permanentă, cari toate, prin însăși natura lor, sunt condamnate să desvolte o muncă, pe cât de utilă, pe atât de anonimă. În afară, toată această trudă va purta eticheta prefectului, ca singur autor al ei. După proiect, semnătura lui nu simbolizează aprobarea organelor supreme, ci un drept desăvârșit de autor, ca și asupra rodului unei munci prin excelență individuală. Activitatea a zeci de oameni aleși pe bază de încredere, se contopește într'un tot impersonal, pentruca, ajungând la prefect să dispară cu desăvârșire orice urmă; ea nu se însușește, ci se expropriează. Această împrejurare va contribui fără doar și poate la micșorarea intereselor colaboratorilor, de altă parte nu se va mai pune capăt bolnăvicioaselor fenomene postbelice; prefectii de județ aleargă cu o nerăbdare nervoasă dela un colț al județului la altul, fără motive serioase și fără trebuință, grăbindu-se să-și imprime oriunde și pe orice marca proprie, din care să poată bate monedă ieftină mai tâziu. Aci rezidă în primul rând bacculul demagogiei nesăbuite din zilele noastre. Toți câți au reușit pe această cale au făcut-o degradând demnitatea de prefect, care în sine, dacă e păstrată neștirbită, valorează cel puțin atât cât o lege bună administrativă. Prin urmare, prefectul să-și însușească munca colectivă a organelor județene, să o aprobe în numele guvernului pe care îl reprezintă, dar în nicio împrejurare să nu o exproprieze, imprimându-și marca proprie.

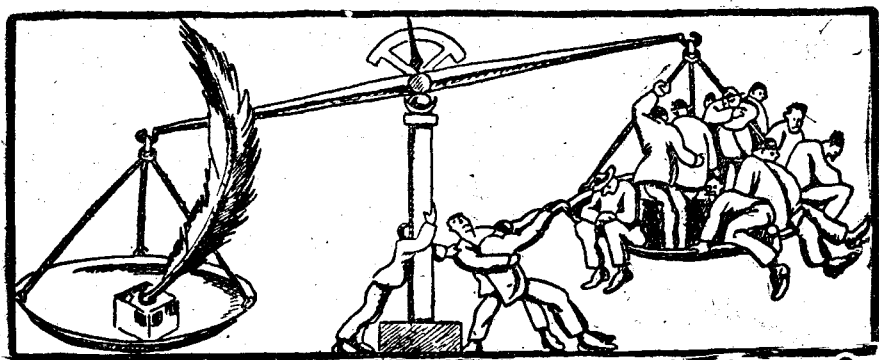
Este interesant, că acolo unde principiul centralizării s'ar impune, vedem o tendință de separațiune între diferitele servicii. Cele cinci comisiuni — administrativă, financiară și de control, de lucrări publice, economică, de culte și instrucțiune și sanitară — emaneate din consiliul județean, nu se reunesc niciodată în corp deliberativ să ne prezinte o iconă generală asupra mersului administrației. Activitatea lor nu se întâlnește spre confruntare și armonizare decât în cursul execuțiunii, în fața delegației permanente și a prefectului. În legea administrativă ungară există instituțiunea comitetului administrativ, în ale cărui ședințe lunare se depune de către fiecare șef de serviciu un tablou asupra situației din luna expirată, care, atât în parte cât și în ansamblu, formau obiect de dezbateră. Atribuțiunile acestui comitet administrativ ar putea fi foarte ușor încadrate între acele ale delegației permanente, prevăzută în noul proiect. De altfel, în parte, noțiunea delegației permanente corespunde celui de mai sus, dar numai în ceea ce privește execuțiunea *stricto sensu*. Ea nu este concepută din

ideia de a face în mic, lunar, ceace incumbă consiliului județean în mare, anual, sau la câte șase luni; cu un cuvânt, delegația permanentă nu este investită cu atribuțiuni de corp deliberativ. Din faptul, că consiliul județean se întrunește rar, urmează că multele și variatele probleme, împreunate cu administrarea unui județ întreg, nu se pot studia temeinic și minuțios, dar mai ales nu vor putea fi puse deliberării la timp, din care cauză diferitele curente și idei ce însoțesc epoca de tranziție care va mai dura, nu se vor putea combate prompt și cu succes. Delegația permanentă ar constitui un aparat cu mult mai mobil, dacă orientarea ei nu ar fi îndrumată exclusiv înspre hotărârile consiliului județean, ci în primul rând înspre mișcările din cuprinsul județului. Cine cunoaște organizarea administrativă a Transilaniei ușor își poate da seama de marile avantajii și bunele servicii ce ți-le oferă bilanțul simplu lunar, față de acela anual, de multeori tardiv și supraîncărcat cu cifre, pe care nă-l poate pătrunde decât privirea pricepută.

Acest neajuns îl simte oarecum și proiectul, din moment ce impune prefectului să convoace anchete, tot la două luni, la sediul diferitelor plase. Deși foarte utile și acestea, ele nici pe departe nu pot echivala cu rezultatele pozitive amintite. Ne fiind legate în mod organic de mecanismul administrativ, ele vor livra impresii instructive, fără îndoială, dar nu fapte indiscutabile, cum s'ar desprinde acestea din rapoartele lunare redactate în spiritul descris, mai ales că cele dintr'întreaga vor avea un caracter local, iar în general, raportat la întreg teritoriul județului. Câtă vreme, într'un caz am avea de cântărit fapte pozitive, generale, urmărind din lună în lună tendințele tuturor mișcărilor, în cel de al doilea, cu sistemul anchetelor ambulante am avea de aface cu impresii diferite, totdeauna susceptibile de discuție, pentrucă acestea sunt un lucru subiectiv.

Un principiu bun, pe care am dori să-l vedem întronat în toate ramurile vieții noastre administrative, este acela cuprins și în proiect, ca fiecare funcțiune să fie legată de un anumit titlu: academic, bachelareat, sau altul. Aceasta este cea dintr'întreaga condiție în vederea pregătirii unui corp administrativ stabil, specializat, și, mai târziu, cu tradiție. Acesta va trebui respectat cu atât mai mult, cu cât viața statului modern devine o mașinărie din ce în ce mai complicată; uneori nici chiar cele mai serioase cunoștințe nu te ajută să deslegi unele probleme. Nici vorbă nu mai poate fi, deci, ca slujbe însemnate să se mai distribuie în baza legăturilor politice, fără pregătirea necesară.

P. NEMOIANU

Aspecte maghiare îngrijitoare

— Anomaliile financiare —

Cum am mai spus și altădată, Ungaria încearcă astăzi refacerea sa financiară pe temeiul împrumutului încheiat în străinătate, împrumut care-i dă posibilitatea de a acoperi măcar vremelnice simțitoarele-i goluri bugetare. Efectele cele bune ale noii situații au eșit repede la iveală. Coroana maghiară a reușit să se oprească din rostogolirea-i vertiginoasă spre dezastru, și, cu prețul unor serioase tulburări în activitatea sa comercială și industrială, Ungaria și-a salvat, în ceasul al unsprezecelea, politica ei valutară. Pentru întâia oară dela război încoace, Ungaria a isbutit să prezinte un buget hotărât, care, dacă nu s'a putut încă echilibra, egalând cumpăna veniturilor și a cheltuelilor, reprezintă totuși o clarificare a situației, o evadere din haosul de până acum.

Neplăcerile împrumutului sunt și ele tot atât de evidente. Mai întâi, orgolioasa Ungarie suferă astăzi o tutelă financiară, pe care n'o suportă decât cu foarte mare greutate. D. Smith, înaltul comisar al țărilor creditoare, supraveghează întrebuințarea împrumutului acordat guvernului din Budapesta, și, pe de-asupra tuturor legilor și Parlamentelor existente, își exercită cu sângele rece specific rasei sale, misiunea ce i-a fost încredințată. Astfel, Ungaria, din punct de vedere al finanței sale, trăiește o existență dublă, iar măsurile decizive pentru administrarea statului ungar se iau acum în a doua capitală a Ungariei, la Geneva Elveției, unde Liga Națiunilor, ca for suprem, se pronunță asupra soartei acestei țări. Conte Bethlen se prezintă aici periodic „ad audiendum verbum”; pe deoparte pentru a da relațiuni asupra refacerii țării pe baza împrumutului extern, pe de alta pentru a obține noi concesiuni și împlânziri referitoare la condițiile

aspre cari s'au pus împrumutului. Z-lele acestea, contele Bethlen a apărut la Geneva în societatea înaltului comisar d. Smith și a doi funcționari financiari de frunte. Scopul acestui pelerinaj este de a storce aprobarea Ligii Națiunilor pentru urcarea lefurilor funcționarilor cu cel puțin 15%. Conform unei declarații ministeriale, Ungaria își retribue funcționarii mai bine decât oricare alt stat din Europa centrală. Această leafă urcată aste însă numai *relativă*, deoarece în Ungaria scumpetea a ajuns limite de neînchipuit. Contribuabilii nemai putând suporta sarcini noi, salariile actuale au devenit iluzorii.

Contele Bethlen cere ca Liga Națiunilor să prelungească termenul de amortizare al împrumutului, și, reducându-se astfel ratele amortizării, sumele economisite să servească ca acoperire pentru sporirea lefurilor funcționarilor. Opinia publică este îngrijorată din pricina acestor intenții, cari pot avea consecințe păgubitoare pentru creditul Ungariei. Titlurile împrumutului ungar au fost cumpărate de micii capitaliști din străinătate. Aceștia, văzând că se introduc modificări însemnate în condițiile de împrumut, în viitor nu-și vor mai plasa banii în împrumuturi maghiare. Iar Ungaria, fără un nou împrumut, este amenințată cu prăbușirea financiară. Incontestabil, problema funcționarilor este cea mai cardinală, și rezolvirea ei întâmpină dificultăți despre cari am tratat și în cronicile precedente. Comisarul Smith, în dările lui de seamă mensuale a accentuat, că reducerea funcționarilor nu s'a înfăptuit conform protocoalelor inițiale de refacere. (În curs de doi ani contingentul funcționarilor ar trebui să scadă până la 15 000). Guvernul ungar este invitat să elaboreze un nou plan, pentru a ajunge la o soluție a problemei funcționarilor.

* * *

Examinând bugetul Ungariei pe exercițiul 1924/25 și comparându-i datele cu acele ale bugetului din 1914/15 vom ajunge la rezultate curioase, cari trădează adevăratele directive ale guvernării actuale maghiare. Ungaria veche avea în administrația centrală a ministerelor 3760 de funcționari, iar cea de azi întreține 5563. Disproporția se menține mai ales la gradele superioare. Față de 441 de funcționari superiori cu titlu de „ilustritate“ (méltóságos) din 1914, în Ungaria actuală sunt 1242 de... ilustrități, dintre cari unele nici n'au împlinit 30 de ani.

Discuția asupra bugetului a fost cam defectuoasă, de oarece opoziția serioasă a declarat pasivitatea, din pricina atitudinii anticonstituționale și dictatoriale a contelui Bethlen. Totuși, printre discursuri, s'au rostit câteva, în cari s'a făcut un aspru rechizitoriu guvernului. Astfel, reținem pe acela al deputatului Farkas Tibor, dizident, care a demonstrat, că Ungaria ciuntită întreține un aparat de funcționari mai complicat decât Franța. Ministerul de Externe francez are 484 de funcționari, cel ungar 328. În administrația centrală a ministerului de Interne francez lucrează 267 funcționari, în centrala maghiară 378. În ministerul de justiție francez găsim 155 funcționari, în cel unguresc

307. În ministerul de Agricultură francez lucrează 278, în cel maghiar 663. În ministerul de Război francez funcționează 11 generali și 2 coloneli, în Ungaria 11 generali, 18 coloneli și 84 de consilieri cu rang de colonel. La jandarmerie întâmpinăm în Franța 14 coloneli, 24 locot-coloneli și un medic-maior; în Ungaria: 2 generali, 24 coloneli și 31 locot-coloneli. Ungaria cheltuiește 3 milioane cor. aur pentru îmbunătățirea rasei cailor. Contingentul cailor este aproximativ 3600 și numărul îngrijitorilor de cai se urcă până la 1300. Dar, fiindcă mulți cai sunt dați în arendă, pentru fiecare pereche de cai se poate socoti un îngrijitor. Ungaria are trei academii de economie-națională una de agricultură și o universitate de economie-politică, fapt prin care se sporește proletariatul intelectual; la aceste academii, — spune Farkas — se găsesc profesori titulari, cari nu au studii de școli superioare.

Se naște acum întrebarea, sunt guvernanții maghiari incapabili de a îndruma orânduelile publice în cadrele potrivite noii situații, sau sunt stăpâniți de megalomania proverbială și nu vreau să se adapteze realității?

* * *

În cursul discuției asupra bugetului a rostit un discurs-expozeu și noul ministru de externe Scitovszky Tibor. Fost director de bancă și secretar general în ministerul de Comerț Scitovszky nu s'a afirmat ca o personalitate activă cu principii precise, ci în baza preocupărilor sale economice a pledat pentru necesitatea aranjamentelor economice-financiare dintre Ungaria și vecinii ei. A subliniat faptul, că Ungaria nu a rămas învinsă numai în război, ci și pe tărâmul politice externe. Aceasta se datorește împrejurărilor că statul nu a dispus de un corp diplomatic adevărat ungiuresc. Acesta se crează actualmente. Ca să se poată angaja în cariera aceasta și persoane capabile, dar sărace, s'au prevăzut în buget lefuii excesiv de mari pentru unii miniștri plenipotențari. Astfel ministrul dela Washington este retribuit cu 25.000 dolari pe an, și numai pentru locuință plătește 14.000 dolari. Firește, presa este revoltată pentru nesăbuita risipă ce se face, invocând și motivul că mușii dintre actualii miniștri plenipotențari nu corespund aspirațiilor actuale ale noii Ungarii și în virtutea nașterii lor continuă a reprezenta țara în spiritul sterp al Ballplatzului. Scitovszky pune în formă mai blândă, ca o condiție a unei colaborări la consolidarea Europei centrale, tratamentul mai uman al minorității maghiare din statele succesoare. Presa însă pretinde în unison o politică mai energică pentru susținerea revendicărilor ungiurilor din statele vecine. Și în mod concludent au început să apară atacuri concentrice împotriva măsurilor didactice luate de ministrul Instrucției publice român, dr. Angheliescu, cu privire la bacalaureat.

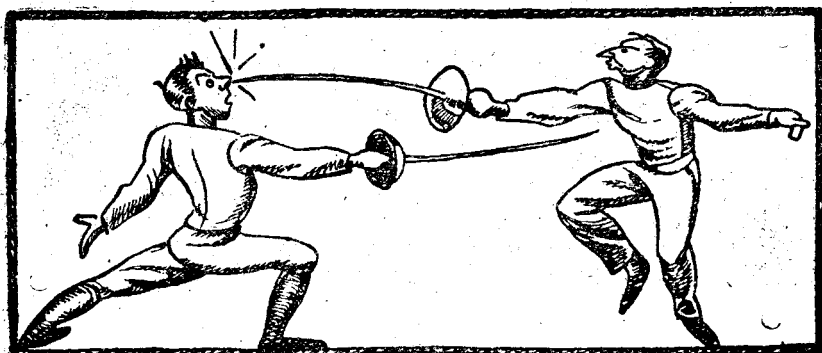
„Noul atentat criminal contra ungiurilor din Ardeal“, etc. glăsuesc titlurile furioase, și în acest sens s'a pornit campania și contra guvernului jugoslav, arătând că la recente alegeri, teroarea și alte măsuri abuzive au frust rat pe ungiuri de reprezentanții lor în Scupștină. Acompaniat de acest concert strident, guvernul ungar a reluat din nou firul trata-

tivelor cu delegații cehoslovaci pentru încheierea unei convenții comerciale. Negocierile sunt anevoioase din pricina intereselor identice ale marilor întreprinderi din ambele țări.

* * *

La lumina cifrelor bugetare se reflectează fizionomia gospodăriei de stat în toată goliciunea ei; din ele aflăm acte b'zare și poziții revoluționare. Un miliard coroane pentru chiria ministrului din America, 25 miliarde fonduri disponibile în ministerul de Interne și 2-3 automobile pentru câte un ministru activ. În acest timp petrecerile și balurile se țin lanț, întrecându-se în aranjarea fastului și surprizelor distractive. De altă parte devalorizarea acțiunilor dela Bursă și stagnarea completă a industriei și comerțului au avut ca rezultat prăbușirea multor existențe, și nu trece zi, ca un comerciant, avocat sau om de afaceri să nu se sinucidă. Statul însă nu este mărinimos în toate privințele. Astfel s'a publicat știrea senzațională, că din lipsă de combustibil „Muzeul Național“ se va închide. Această inst tuție culturală fondată înainte de 1848 a constituit o operă de glorie pentru orgoliul național, aci s'au acumulat toate comorile culturale și istorice ale naț'unei favorizate din Ungăria veche. Aci se află în lăzi mari, ferecat cu cercuri și pecetluit bine, un material bogat cu informații prețioase pentru istoria românilor din fosta Ungarie. Acest material a fost dirijat în Capitală în cursul veacurilor și pe lăzi s'a aplicat inscripția „oldh dolgok“ (chestii valahe) ceea ce a însemnat că nu numai istoriografuli români, dar nici cei maghiari nu au ajuns în situația să le consulte. Diplome vechi, și alte privilegii acordate fruntașilor români, se ascund în privințele acestui muzeu, încât putem afirma, că până nu va fi consultat și acest material, istoria neamului nostru din Transilvania nu este completă. Minunatul prilej l'am fi avut când armatele noastre au ocupat Budapesta, dar atunci prin o necunoaștere a importanței chestiunii nu s'a dat concurs solicitatorilor în acest scop.

M. B. RUCĂREANU

GAZETA RIMATA

Adeziuni

Ziua bună de dimineață se cunoaște.

*Vorbeau pe stradă doi prelați mireni,
Târziu de tot, în asfințit de lună :
— „Să mergem vara asta la Văleni,
C'am auzit că țuica-i foarte bună“.*

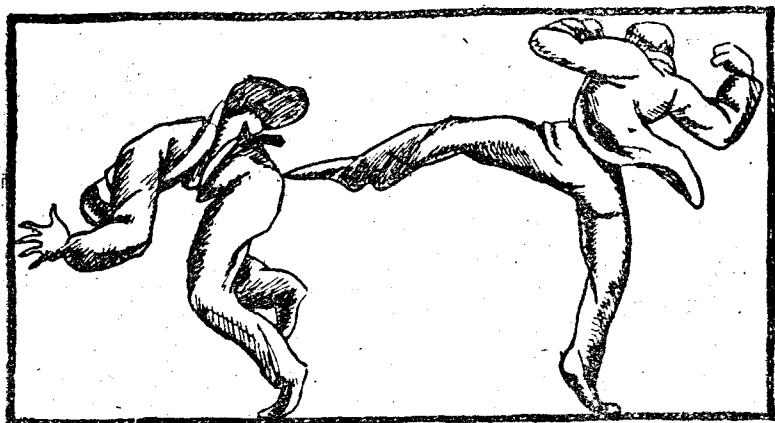
*— „Te cred“ tâșni o voce guturală
De laic beat, articulând cu greu :
„De m'ai lua, părinte, merg și eu
Ca să ciocnim o țuică culturală“.*

*Iar preoții, lăsând de-oparte morga
Promit să-l ia cu ei la Cărturar,
Se pupă toți apoi, sub felinar,
Strigând în cor : „Trăiască domnul Iorga !“*

*Iar unul căutând prin buzunare,
A scos o sticlă mare la vedere.
Bău pe rând din sticlă fiecare
Sărbătorind venirea la putere.*

*În urma lor jac cruce doi gardiști
Privind ce rău se clatină prelatul :
— „Noroc că n'are pentru tot Regatul
Car umple, nene, țara de Iorghiști“.*

AL. O. T.

INSEMNĂRI

Noi suntem de vină. — Corul honigmanilor din Capitală, acompaniat de data aceasta de muzicuța gazetei culturale a d-lui N. Iorga, urlă de două săptămâni încoace o arie stridentă, care ne-a asurzit urechile. Ci-că dumnealor cu toții s'ar declara imediat pentru o fuziune cu partidul poporului, — nimeni nu-și poate face o idee cu câtă bucurie ar reveni d. C. Argetoianu alături de d. general Averescu! — dar piedica cea mare, obstacolul de căpetenie al contopirii, ar fi d. Octavian Goga și prietenii dumisale de dincoace de Predeal. Toți ar dori, adică, întemeierea unui organism politic prin contopirea laolaltă a tuturor forțelor opoziției, fiecare ar face câteun sacrificiu, d. N. Iorga s'ar lăsa de teatru, d. C. Argetoianu ar ieși din toate consiliile de administrație din care face parte, și așa mai departe, — numai noi complotăm, intrigăm, manevrăm, ca înțelegerea să nu se facă. Noi suntem de vină...

Prea multă onoare, și prea mare nedreptate! Intre oamenii de omenie, vorba spusă odată e limpede că lumina zilei. D. Octavian Goga scria aci acum două săptămâni, după lansarea apelului d-lui Iuliu Maniu: — „Nu am nicio ambiție de satisfăcut, căreia s'ar putea pune de-a curmezișul mai sus pomeniții bărbați; recunoască dânsii lozinca unirii la adăpostul unei conduceri chibzuite, și eu din parte-mă voi înșirui între rândurile soldaților disciplinați, fără o mână întinsă, nici pentru recunoaștere, nici pentru milostenie“. E limpede. Nu suntem noi obstacolul. Nu punem, noi, nici o piedică. Și pentru ce am fi obstacol? Și pentru ce am pune piedici? Dacă partidul național din Ardeal se declară astăzi pentru o unire cu generalul Averescu, înțelegând că orice altă fuziune ar încerca tot izolat rămâne față de vechiul Regat, ei nu face decât să confirme, cu o oarecare întârziere, un gest pe care l am făcut noi înșine, cu patru

ani în urmă. Pentru acest pas al nostru am fost socotiți, atâta vreme, drept „trădători“ ai cauzei Ardealului. Acum, s'ar chema că o „trădează“ și d. Iuliu Maniu. De ce ne-am supăra? De ce i am sta împotriva?

E încă o legendă, pe care lăsam s'o priceapă și s'o creadă cine poate...

Regionalismul constructiv. — Câteva săptămâni de-arândul foaia clandestină a dlui C. Argetoianu a trambuiat în lume presupusa convertire la regionalism a noastră, a acestora dela *Țara Noastră*. Răstălmăcind conferința rostită de d. Octavian Goga la Cluj, luând aiere de mari descoperitori de primejdii, și, mai cu seamă, lepădându-se de tot balastul buneii sale credințe, ziarul *Cuvântul* a deslănțuit o violență, să-i zicem campanie, pentru a răspândi legenda idioată, că dl Octavian Goga și-a reneșat ideia pentru care se desfăcuse cândva din tabăra provincială a Consiliului dirigenț, și a început să umble, uite-așa de-un caprițiu, la școala autonomistă a dlui Radici dela Bădăcini. Intriga, pornită prost și cusută de câțiva bieți cărpaci, n'a putut să prindă. Publicul a cetit cuvântarea încriminată, a cântărit cum se cuvine păreriile normale cuprinse acolo, și a înțeles, că soluțiile socotite drept primejdioase pentru unitatea politică a țării, nū erau, de fapt, decât cele mai firești și mai nevinovate mijloace de a o păstra. Dar, în afară de orice fel de verificare cu dovezi palpabile, ridicola poveste n'a reușit să găsească nici doi naivi cari s'o creadă, și pentru alt motiv. Lumea nu e chiar așa de dezorientată, cum se grăbește să-și închipuie de obicei reporterul ticluitor de știri senzaționale, la masa sa de operație. Ea nu se poate convinge atât de ușor, că oamenii pe cari i-a văzut până acum mergând cu hotă-

răre spre o țintă precisă, sunt în stare să se abată din drum, fără nici o noimă, trădând dintr'oiată propriile lor credințe, pentru cari s'au frământat o viață întreagă.

Campania a căzut, prin urmare, în baltă, și *Cuvântul* și-a plasat imaginația pe alte teme, mai puțin controlabile. A început să opereze prin culisele partidelor noastre politice, unde supravegherea opiniei publice e mai grea. Opinia publică, înapoiată încă, nu ascultă pela uși.

Îa însă, că tot în *Cuvântul* a apărut acum trei sau patru zile un articol foarte elogios, iscălit cu două inițiale cunoscute, prin care se înregistrează cu însufletire o conferință a dlui Sextil Pușcariu, ținută tot în cadrul întrunirilor aranjate de revista *Societatea de Mâine* din Cluj. Conferința dlui Sextil Pușcariu e intitulată „Regionalismul constructiv“, și acest regionalism constructiv redactorul *Cuvântului*, nu nu nai că-l pricepe, nu numai că-l aprobă (de data aceasta) dar cuvintele de adeziune pe cari i le trimite sunt atât de categorice, atât de superlative, încât ar face să se jeneze și cea mai insensibilă modestie...

Cazul ar fi interesant, într'adevăr dacă ne-am afla în fața unei reveniri, cu alte posibilități de înțelegere, asupra aceleiaș probleme. Dar nu, întâmplarea e mult mai banală. *Cuvântul* nu ezită să laude astăzi, la d. Sextil Pușcariu, păreriile pe cari le hulea ieri, la d. Octavian Goga, numai pentru că interesul său de-un moment nu reacționează deopotrivă față de cei doi... regionaliști. Am înțeles. Și am închis definitiv dosarul acestei afaceri.

Tandreșe. — Nu știm, dacă ați cetit discursul dlui C. Argetoianu, rostit deunăzi la clubul partidului național. Dacă ați scăpat prilejul de a-l fi ad-

mirat în coloanele *Neamului Românesc* căutați undeva, la urma urmelor chiar la Academia Română, colecția acestui excelent ziar-revolver, și puneți-vă în curent cu atitudinea celui mai nou dintre adoratorii dlui Iuliu Maniu. Dl C. Argetoianu, pe care l'a cuprins dintr'odată un respect acut și o însuflețire nebună pentru urbea Albei-Iulii, profund și sincer emoționat în fața părintelui Man, a dlui Ciceo Pop și a celorlalți frați a mărturisit, că uite-acum se împlinesc cinci ani de când „admiră pe ardeleni“. Ar fi, cum s'ar zice, un mic jubileu.

E drept, că aceiaș ardeleni, în tot acest răstimp, nu l-au răsplătit la fel. Dacă nu ne înșeală memoria, — și colecția ziarului *Patria* e aici, ca să ne-o reîmprospătez, — niciunul dintre membrii fostului guvern prezidat de dl general Averescu n'a fost ocărat și atacat, în lagărul dlui Iuliu Maniu, mai rău decât fostul ministru de Interne. Acesta reprezintă, în ochii partidului național, singura pată pe frontispiciul partidului poporului. Acesta era ciocoiul, acesta era reacțiunea, acesta era, într'un cuvânt, omul lui Schuller.

Ar fi vorba prin urmare, de oarecare nerecunoștință! Bietul dl Argetoianu, dsa, care de cinci ani, neconținut, ziua și noaptea, nu face altceva decât să stea cu gura căsătată de admirație în fața comitetului de o sută... Ba nici decum, răspundem noi. N'a trecut așa de mult, de când, cu propriile noastre urechi, auzeam părțile vorbitorului dela clubul partidului național, despre aceeași ardeleni ridicăți acum în slavă. Pe-atunci, dl C. Argetoianu, folosind limbajul său colorat ajuns de mult proverbial, comunica oricând și oricui convingerea sa, că „ardelenii, domnule, sunt niște proști!“

De-atunci, părerea dumisale, probabil, s'a schimbat. Poate s'a schim-

bat și aceea a părții adverse. În orice caz, admirația reciprocă e de dată foarte, foarte recentă.

O decapitare în perspectivă. — Se știe prea bine, că nașul fuziunii dintre dl N. Iorga și dl Iuliu Maniu a fost dl C. I. Argetoianu, care a luat asupra sa dificila însărcinare de a face pe marele șampion al pertractărilor să se hotărască. Deci, dacă ar fi să vorbim în limbajul figurat al tuturor oratorilor de ocazi, cari au salutat marele eveniment, și dacă am susține că partidul contopit va fi Mântuitorul mult așteptat al necazurilor noastre publice, atunci, fără îndoială, că fostul ministru de Interne și ad interim la Finanțe, pe care-l chiamă nu numai Constantin, ci și Ion, a jucat rolul unui fel de Jenică Botezătorul. Ei bine, nerecunoștința omenească nu cunoaște margini, în rândurile noului partid s'a ponrit un curent puternic și tot mai îndrăzneț, care cere capul lui Jenică Botezătorul... Dl Constantin Ion Argetoianu a ajuns să fie soțit ca unica pică reală, care stă în calea unei înțelegeri cu partidul poporului, — atât de dorită de dl Iuliu Maniu, — și prin Ardeal a și început să circule un memoriu prin care se cere sacrificarea omului — obstacol. Acest memoriu care a fost semnat până acum de trisutecincizeci membri ai comitetului de o sută și de șaptezeci fruntași ai comitetului de treizeci, va fi înaintat dlui Nicolae Iorga, imediat ce directorul *Neamului Românesc* se va întoarce dela Paris, unde a terminat încă o dramă într'un act, intitulată: „Rușinosul act al contopirei“.

În cercurile „Teatrului popular“, totdeauna bine informate, se afirmă că marele istoric dela Valeni-de-Munte nu va admite cu niciun preț sacrificarea dlui I. C. Argetoianu, care i-a

devenit astăzi absolut indispensabil. Noul partid național trosnește, prin urmare, din toate încheeturile, și fuzionarea poate fi socotită ca eșuată pentru vecie.

P. S. În ultimul moment ni se spune, că nimic din ceace am scris mai sus nu e adevărat. Nu știm ce să credem. Oricum, informațiile de mai sus sunt cel puțin tot atât de exacte, ca și reportajul din *Neamul Românesc* cu... excluderea dlui Octavian Goga din partidul poporului.

Roș, galben și albastru. — N'am ajuns, până acum să cetim noul roman al dlui Ion Minulescu; am zărit numai, în vitrină, eleganta copertă a volumului; prin urmare, nu vom arunca asupra-i pripite judecăți osânditoare. Dar, iată că prin subsolurile câtorva gazete democratice, ne întâlnim cu unele recenzii, cari ne-au pus pe gânduri, în mod anticipat. S'ar părea, că *Roș galben și albastru*, e o carte crudă și nepăsătoare, care îndreptățește rănjeul de satisfacție al amnistiaților de război. E, deocamdată, o rea recomandare... Ar fi trist, într'adevăr, dacă însușirile artistice ale unui scriitor de talent ca dl Ion Minulescu, a cărui proză păstrează, probabil, farmecul versurilor sale, n'ar avea altă soartă decât aceea de a sluji drept paravan pe seama celor cari n'au fost, în vremuri de grea cumpănă, la locul datoriei. Astfel, unul dintre gazetarii rămași după căderea Bucureștilor în teritoriul ocupat, unde s'au pus fără întârziere în slujba armatei cutropitoare, vrea să ne încredințeze că titlul romanului dlui Ion Minulescu: *Roș, galben și albastru* nu e decât o tăioasă luare în răs a steagului țării, pe care nu l-au urmat decât cei care au fugit în fața vrăjmașului; unii ca să trăiască mai departe în huzur și berechet, alții

ca să moară prin șanțuri, inconștienți, anonimi, neintrebați.

Spre lauda celor cari au rămas, din nădins, să sărute cisma năvălitorului..

Aceasta să fi fost, într'adevăr, intenția poetului *Romanșelor pentru mai târziu*, când s'a hotărât să desprindă un capitol din tragica epopee a neamului său, privind o prin prisma unui crez de artă nouă? A vrut să facă apologia rafinată a sibaritului care batjocorește dragostea de țară, declară eroismul o gugumănie deșartă și datoria pentru țară o corvoadă pe seama proștilor? Vom vedea. Până atunci, relevăm numai bucuria unor cunoșcuți dezertori, și ne intristăm.

Cine știe, poate că s'a intristat și dl Ion Minulescu..

Specialiștii noștri. — Mare bucurie s'a revărsat în redacția ziarului *Lupta*, cu prilejul întemeierii celui dintâi patriarhat român la București. Eminenții ortococi de pe strada Să-rindar, în frunte cu d. Emil Fagure, care s'a chemat la naștere și la botez Honigman, în haine de sărbătoare s'au învesmântat, ca să salute, cu însuflețire și competență desăvârșită, importantul eveniment bisericesc. E de-a dreptul indiușător, interesul pe care-l arată acești pravoslavnici publiciști din Galiția față de orice manifestare a vieții noastre religioase. Ca și cum ar fi, cu toții, generoși cititori de mănăstiri, talmăcitori de Evanghelie, enoriași get-beget dela Cuibul cu barză! Deunăzi, osândeau cu mult pathos începutul de discordie confesională din Ardeal, muștrând cu o egală autoritate, și pe unii și pe ceilalți; mai ieri-alaltăieri s'au plâns înaintea țării întregi, că d. Iuliu Maniu nu va ajunge niciodată președinte al Consiliului deoarece e unit; astăzi, uitându-le, creștinește, pe toate, salută ridicarea la treapta de patriarh a

Sanctității Sale Miron Cristea, dând îndrumări bine simțite pentru mântuirea sufletelor noastre a tuturor.

Nu ne putem plânge, în România-intregită, că n'avem cultul competenței. D. N. Iorga scrie tragedii în cinci acte, ca răposatul Sofocle; d. C. Argetoianu pune la cale renașterea morală a vieții noastre politice; d. Leonard Paukerow rezolvă problemele ardeleni; iar d. Albert Honigman ne explică pentru-ce trebuie să ne felicităm că avem, în fine, patriarh!.. Ce să zicem? toate treburile sunt în regulă, opinia publică românească și-a asigurat îndrumătorii ei firești, fiecare a fost așezat, după rețeta englezească, la locul care i se cuvine, niciunul dintre noi nu se amestecă acolo unde nu se pricepe. . . . Ne-am consolidat.

Într'unul din numerile viitoare ale *Țării Noastre* vom începe, probabil, un lung studiu asupra Talmudului, cu note și comentarii explicative pentru uzul cetitorilor noștri.

Radiotelefonie. — Cel mai proaspăt oaspe al Clujului, fericitul minoritar Leonard Paukerow, de curând împroprietarit cu loc de casă și cu acareturi în regulă pe dealul Felea-cului, a trimis alaltăieri ziarului *Dimineața* o corespondență din sala restaurantului New-York, expunând în câteva cuvinte rezultatele surprinzătoare ale unei ședințe de radiotelefonie. Invitat cu insistență de d. Iacob, dirigintele Poștei din Cluj, reprezentantul lui Rudolf Mosse, s'a delectat admirabil în sunetele îndepărtate ale unui concert vienez. Minunată invenție și radiotelefonie, domnule! Numai că d. Leonard Paukerow o cunoaște mai demult, încă de pe vremea când, fără niciun aparat special, asculta cum îi vorbește, tocmai dela Lemberg, vocea sângelui. . . .

E o experiență, care i-a reușit ex-

celentului redactor al dlui Kalman Blumenberg, ori de câte ori a încercat-o.

O manifestare de solidaritate. — Legea pentru înființarea patriarhatului ortodox român a trecut atât prin Cameră, cât și prin Senat, întrunind unanimitatea voturilor. Votarea ei a fost o frumoasă manifestare, la care s'au alăturat toți parlamentarii, fără deosebire de culoare politică. Și, mai adăogăm, fără deosebire de confesiune. Parlamentarii gr.-catolici au arătat cu acest prilej, că bucuria bisericii ortodoxe-române a aflat răsunset adânc și sincer în inimile lor. Discursul rostit la Senat de părintele protoșop dr. Dăianu, prin chiar faptul că a fost rostit de un fruntaș al bisericii române unite, va însemna o pagină luminoasă în istoria înființării patriarhatului român. Pentru noi, cei de azi, e desigur un semn îmbucurător, al unor vremi pe cari le visăm și despre cari credem că nu sunt depărtate.

Bucurie suspectă. — D. Sever Dan, pe care *Gazeta Transilvaniei* l-a onorat deunăzi cu titlul de „luptător obosit”, a început să publice în *Patria* dela Cluj o lungă serie de articole, ca să dovedească contrariul. Pornind dela situația din Iugoslavia, d. Sever Dan se mărturisește încă odată un partizan al regionalismului ardelenesc, pe care, zicedumnealui, îl opune... *partidismului* (ce-o mai fi și asta?) din vechiul Regat. — „Ori cât am fi de centraliști și de antișăraniști, afirmă ironic d. Sever Dan, țărănismul și regionalismul lui Radici nu poate decât să ne bucure, chiar dacă regionalismul ar fi împins până la desmembrarea statului sârbocroato-sloven”. Suspectă bucurie, bucuria eminentului fruntaș! Cum adică, acelaș regionalism care pe noi re-ar fericirici, în Iugoslavia duce la desmembrarea statului? Grozav am doi să pricepem această șaradă din Mocia. . . .

NOTIȚE BIBLIOGRAFICE

MOCIRLA, roman din viața aventurierilor politici, de **Olimp Grigore Ioan**. București 1924. 175 pagini. 40 lei.

Romanul dlui Olimp Grigore Ioan vrea să fie o satiră, crudă și neiertătoare, a moravurilor noastre publice de după război. Despre această intenție a autorului ne anunță, deopotrivă, titlul cărții ca și dedicația ei. D. O. Gr. I. își închină povestirea „șefilor de partide, care pentru a governa au introdus atotputernicia aventurierilor politici”. De la început, teza pare oarecum exagerată. Nici chiar în aceste vremuri de răsturnare a valorilor, aventurierii politici nu reprezintă o atotputernicie, ci un nefericit accident în curs de rezolvare. Dealtfel Alexandru Liveanu, eroul *Mocirlei* nu e un exemplar prea interesant. Figura centrală a romanului păcătuiește astfel printr'o simțitoare lipsă de relief încoo, elementul mocirlos nu lipsește, și lumea de păcate care se desfășoară înaintea noastră, — adulter, excroherie, incest, — e prinsă cu un real spirit de observație. Romanul e scris într'un stil viu și curgător, ceea ce face ca lectura lui să nu constituie o povară.

CHESTIA AGRARĂ ÎN ARDEAL, de dr. Ioan Iacob, Oradea Mare, 180 pagini Prețul 60 lei.

D. Ioan Iacob, fostul raportor al reformei agrare pentru Ardeal, în Parlamentul trecut, a strâns laolaltă într'un elegant volum studiile sale mai recente privitoare la această capitală problemă a economiei noastre naționale. O parte din interesantul său material documentar, — care reprezintă o prețioasă contribuțiune la întocmirea unui program de guvernământ, —

a apărut în *Țara Noastră*, sub forma câtorva articole de sine stătătoare. Intrunite acum într'o singură lucrare și legate mai strâns între ele prin planul lor de ansamblu, cercetările în materie ale dlui I. I. iau înfățișarea unei admirabile construcții logice, dovedind o cunoaștere deplină a problemei și o concepție ireproșabilă din punct de vedere românesc. D. I. I. socotește chestiunea agrară în Ardeal ca un centru de greutate al politicii de expansiune națională, și se însărcinează să găsească o soluție, dreaptă juridicește și rodnică economiceste, care să rezolve în chip fericit întărirea elementului românesc din fosta Ungarie, reparând nedreptățile trecutului și asigurând dezvoltarea sa în viitor. Faptul, că d. I. I. nu depășește nicio clipă realitatea, în urmărirea acestui țel, e cu atât mai îmbucurător, cu cât teza dumisalear putea să pară, celor nepricepuți, o simplă iluzie.

MUNCA INDUSTRIALĂ, probleme de organizare, de ing. Flaviu Șuluțiu. Cluj, „Cartea Românească” 1925 95 pagini. 50 lei.

O interesantă lucrare a unui tânăr inginer din Cluj; d. Flaviu Șuluțiu. Într'un volumaș cuprinzător, d. Fl. Ș. trece în revistă toate sistemele moderne întrebuițate în producția industrială din zilele noastre, punând față în față cu acestea și modul de a lucra al câtorva fabrici românești din Ardeal. Cartea interesând mai mult pe oamenii de specialitate, nu putem intra în aprecierea ei amănunțită. O recomandăm însă cu toată căldura celor pe cari îi interesează.